

Гудкова Н. М., к. філол. н., доцент

Київський національний університет технологій та дизайну

(Київ, Україна)

ПРИНЦИПИ АДАПТАЦІЇ АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ ДЛЯ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ

Читання – найважливіший засіб навчання іноземній мові. Вміння читати надає можливість збагачувати свій духовний світ, розвивати здатність адекватно оцінювати інформаційні потоки. Як вид самостійної мовленнєвої діяльності читання ставить за мету вміння читати незнайомий текст, вилучати з нього необхідну інформацію та використовувати її в різних цілях.

Під час вивчення іноземної мови студентами-іноземцями у викладача та студентів часто виникає бажання вийти за рамки навчальної програми та розширити коло питань для вивчення та пізнання. Допомогти в цьому можуть автентичні тексти, запозичені з мовної практики носіїв мови. Автентичний матеріал, який може бути використаний в якості текстів для аудіювання, діалогів, письмових і усних вправ, має ряд переваг [3, с. 84]. Перевага автентичних текстів полягає в тому, що вони є цікавими та стимулюючими; їх можна відбирати відповідно інтересам аудиторії, або навіть самі студенти можуть брати участь у процесі відбору матеріалу; автентичні тексти відображають реальну ситуацію вживання мови в культурному контексті; вони відображують реальну ситуацію вживання мови в культурному контексті [2, с. 91].

Автентичні тексти часто виявляються складними для читача-інофона, тому що містять надмірну різноманітність художніх засобів та невідомий представнику іншої лінгвокультури соціокультурний контекст. Саме з цієї причини викладач вдається до адаптації тексту. Під адаптацією (від лат. *adaptation* – «пристосовувати») тексту розуміють «спрощення тексту літературного твору для того, щоб непідготовлений читач міг легше

сприймати та розуміти його зміст; техніку редагування, пов'язану із наближенням авторського оригіналу до інформаційних запитів цільової аудиторії» [1]. Адаптації можуть піддаватися тексти будь-якого стилю і жанру: новинні, публіцистичні, науково-популярні, навчальні та наукові тексти за фахом, художні твори.

Проблема адаптації художнього тексту є особливо актуальною під час викладання української мови в іноземній аудиторії як з точки зору ознайомлення студентів з культурою країни мови, що вивчається, так і з погляду розширення їх лексичного запасу, розвитку мовних навичок та читацької компетенції.

Під час відбору тексту для адаптації важливо враховувати рівень мовної компетентності студентів, їхні індивідуально-психологічні особливості, інформативність тексту. У тексті має бути представлено якомога більше компонентів комунікативної компетенції студента. Викладачеві необхідно виявити, наскільки студент здатен обробляти інформацію, вилучати та осмислювати факти, які є основою контенту тексту, розуміти значення незнайомих слів в контексті, бачити зв'язок між частинами різнорівневого тексту, глибоко розуміти і інтерпретувати прочитане, узагальнювати і виділяти факти, будувати судження на їх основі.

Спираючись на індивідуально-психологічні особливості кожного студента, для адаптації автентичного тексту необхідно обирати такий текст, якій відповідав би інтересам студентів. Вони повинні мати мотивацію прочитати саме цей текст. Крім того, мова певного автора повинна сприйматися конкретним читачем з естетичної точки зору. Важливо також враховувати читацький досвід учнів рідною мовою, їх бекграунд, знання всесвітньої історії та культури.

Запропонований студентам текст для читання повинен включати цікаві факти, спонукальні елементи, оціночні судження, концептуальну інформацію. Важливою складовою тексту є новизна, бо саме новизна

стимулює пізнавальну діяльність читача. Крім того, смислова завершеність та можливість адекватної інтерпретації авторського задуму читачем також сприяють розвитку критичного мислення та прояву творчих здібностей студентів.

Адаптація автентичного тексту передбачає наступний алгоритм дій: трансформація тексту, тобто перетворення тексту-оригіналу у текст-трансформ, коментування тексту-трансформа.

Під час трансформації тексту викладачем здійснюються певні етапи, основними з яких є вилучення, додавання, заміна, перестановка.

Вилучення – це зменшення обсягу оригінального тексту. Метою цього етапу є скорочення обсягу, спрощення змісту та мовної структури тексту, формування чіткої та динамічної сюжетної лінії, усунення лексичних та граматичних труднощів. Можна вилучити такі текстові компоненти, втрата яких суттєво не спотворює основного змісту твору, наприклад, опис природи, інтер'єру, зовнішність людини, епізоди, пов'язані з другорядними персонажами, побічні сюжетні лінії, ліричні відступи. Фрагменти, які не відповідають читацькій компетенції учнів і тому ускладнюють розуміння тексту, також можуть виключатися або пояснюватися в коментарях.

Додавання – це пояснення незрозумілих фрагментів, метою якого є пояснення значення деталей культурологічного характеру. Іноді варто залишити в тексті опис явищ української культури, але багато з них не будуть зрозумілі студенту-іноземцю без спеціальних пояснень. При необхідності можна доповнити оригінальний текст новими текстовими компонентами – текстовими вставками, які конкретизують й уточнюють інформацію, що викликає труднощі понятійного характеру в читача.

З метою усунення труднощів країнознавчого характеру та зняття лексичних та граматичних труднощів застосовується метод *заміни*. У цьому випадку йдеться про спрощення тексту, коли складні граматичні конструкції замінюються на більш прості, стилістично забарвлені лексичні

одиниці – на стилістично нейтральні, специфічні країнознавчі поняття – на слова з нейтрального масиву лексики. Слід зауважити, що функцію заміни в багатьох випадках може виконувати коментар.

Перестановка – спрощення структури тексту, метою якого є зробити текст більш читабельним для студента шляхом зміни порядку текстових одиниць.

Прийоми додавання, заміни і перестановки використовуються, головним чином, в процесі трансформації белетристики. Прийом вилучення є домінуючим і застосовується на всіх рівнях трансформації будь-яких текстів.

Коментування тексту-трансформа широко застосовується при адаптації художніх текстів. За місцем розташування коментаря виділяється два його види: передтекстовий та притекстовий. За змістом розрізняють країнознавчий, літературознавчий та лінгвістичний коментарі.

Притекстовий лінгвістичний коментар полягає в перефразуванні або тлумаченні цитати з оригінального тексту в виносках. Цей прийом дозволяє залишити художню канву твору в цілості в тих випадках, коли треба зняти труднощі при сприйнятті текстових одиниць, а виключення цих одиниць неможливо. Дуже важливо не перевантажувати текст лінгвістичними коментарями, оскільки це уповільнює читання і послаблює мотивацію. Коментар текстової одиниці також не повинен бути її абстрактним тлумаченням, він має бути строго прив'язаний до контексту твору.

Передтекстовий країнознавчий коментар ставить за мету прояснити історико-культурні реалії, які є невідомими читачеві, але грають важливу роль в адекватному сприйнятті твору.

Передтекстовий літературознавчий коментар допомагає читачеві орієнтуватися в ієрархії смислів при читанні художнього твору. Такий коментар дозволяє привернути увагу читача до найбільш важливих аспектів твору, надає установку на читання. Крім того, літературознавчий

коментар в деяких випадках заповнює лакуни, виникнення яких пов'язане з трансформацією тексту шляхом вилучення фрагментів.

У кожному окремому випадку адаптації тексту всі види коментарів суто індивідуальні, їх конкретне наповнення не може прогнозуватися і залежить виключно від особливостей змісту і художньої структури адаптованого твору.

Роботу над текстом, як автентичним, так і адаптованим варіантом, рекомендується проводити таким чином, щоб основна навчальна робота проводилася в рамках притекстового етапу, тобто власне читання, або, як кажуть психологи, безпосереднього сприйняття тексту. Безумовно, це має сенс, оскільки навчання діяльності (розумінню) можливо тільки в процесі цієї діяльності. Передтекстова робота, мета якої є формування стійкого внутрішнього мотиву діяльності, має бути зведена до мінімуму, а післятекстові завдання з метою економії аудиторного часу можна запропонувати студентам-іноземцям як самостійну роботу. Дана методика передбачає максимально можливе самостійне розуміння тексту іноземними студентами, читацька діяльність яких спрямовується питаннями і завданнями викладача.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Адаптація тексту // Велика українська енциклопедія. Режим доступу: https://vue.gov.ua/Адаптація_тексту (дата звернення: 15.04.2021).
2. Мунтян А. О. Використання автентичних письмових та аудіо/відео матеріалів при навчанні іноземної мови // Англістика та американістика : зб. наук. пр. – 2015. – Вип. 12. – С. 88–94.
3. Нипадимка А. С. Роль автентичних текстів в навчанні іноземним мовам майбутніх фахівців-міжнародників / А. С. Нипадимка, Н. І. Сарновська // Молодий вчений. – 2016. – № 4.1. – С. 84-87. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_4